

ВІДГУК

офіційного опонента

РАЛО ОЛЕКСІЯ МИКОЛАЙОВИЧА

на дисертаційне дослідження

ХУАН ТАЙЛУН

«Специфіка ритму в китайській традиційній інструментальній музиці»,

поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,

галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Актуальність обраної теми роботи та її зв'язок із науковими дослідженнями.

Сучасна музика, як культурний феномен глобального світу, надзвичайно різнопланова, вона включає велику кількість різних стилів, досить часто протилежних, де ритм, як важливий компонент музики, стає практично основним в композиторській техніці. Конструктивно-ритмічний початок, як організуючий і формотворчий принцип, стає першоосновою сучасної музики.

На тлі цих «тектонічних зрушень» культурна спадщина будь-якого народу, в якій закладено унікальний «код» національної ідентичності, являє собою особливу цінність. Саме на питанні збереження та розповсюдження у сучасному глобальному світі традиційних надбань музичного мистецтва Китаю, акцентується особлива увага у рецензованій дисертаційній роботі Хуан Тайлун. Зосереджуючись на ретельному дослідженні китайської традиційної музики як культурного феномену, автор дисертації фокусується на детальному вивченні специфіки ритмічної організації в інструментальному мистецтві. Підкреслимо, що незважаючи на значний доробок українських та зарубіжних дослідників, присвячених ритму, саме проблема розгляду та виявлення особливостей ритмічної організації у традиційній інструментальній музиці Китаю в українському музикознавстві досліджується автором вперше. Крім

того, доцільність обраної проблематики роботи дисертантом обумовлена такими причинами як:

1. «необхідністю більш повного вивчення феномену китайської традиційної музики та ритмічних особливостей в ній, як у Китаї, так і поза його межами;

2. необхідністю комплексного аналізу розвитку музично-інструментальних традиційних практик у контексті сучасних глобалізаційних процесів», що у свою чергу підкреслює актуальність поданого до рецензування дослідження (дис., с. 19).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність дисертаційного дослідження підтверджується й тим, що дана робота узгоджується з комплексною науковою темою кафедри музикознавства та культурології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Тенденції розвитку української культури і мистецтва минулого і сьогодення у контексті світової інтеграції» (державний реєстраційний номер 0121U107489). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 31 жовтня 2022 року).

Аналіз дисертаційного дослідження Хуан Тайлун засвідчує про достатній **ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій**, сформульованих у дисертації. Визначена мета роботи, що постає «в осмисленні специфіки ритму в традиційній інструментальній музиці Китаю в контексті історико-культурних особливостей розвитку музичного мистецтва країни» (дис., с. 19), реалізується у п'яти завданнях дослідження, які вирішуються за допомогою комплексного використання дисертантом мистецтвознавчого, виконавсько-інтерпретологічного, історико-аналітичного, аксіологічно-ціннісного підходів та низки методів (порівняльно-структурного, етноорганологічного, методу інтеграції). Вагомість наукових положень та аргументованість результатів підтверджується ґрунтовністю методологічної та теоретичної бази дисертаційного дослідження, зокрема, Хуан Тайлун

спирається на доробки, в яких висвітлюються проблеми історичної еволюції музичної культури, зокрема, виконавського мистецтва Китаю в контексті світових інтеграційних процесів, праці, в яких аналізуються музичні і виконавські засоби виразності, нові виконавські техніки та їх проєкції на інтерпретаційну практику, розробки вчених в яких сформульовані положення про естетичну сутність музичного мистецтва та виконавської творчості, напрацювання в сфері сучасної музичної стилістики, інтерпретації, музичної семіотики, дослідження в царині ритмології, що дозволило створити «теоретичне підґрунтя задля цілісного аналізу проблеми специфіки ритму в китайській традиційній інструментальній музиці» (дис., с. 22).

Особливу цінність складає **практичне значення роботи**, що обумовлено «результатами історико-культурного аналізу нових практичних можливостей для китайської традиційної музики» (дис., с.23), а також оновленням дисертантом джерельної бази, яка присвячена творчості китайських митців у сфері інструментальної музики. Основні матеріали дослідження можуть бути застосовані у науковій діяльності та педагогічній роботі, зокрема, в межах викладання таких дисциплін, як: «Історія музичного мистецтва», «Історія музичного виконавства», «Інструментальний ансамбль», а також в класі основного інструменту, використовуватися як допоміжний матеріал задля забезпечення репертуару студентів-інструменталістів.

Наукова новизна отриманих результатів роботи визначається тим, що вперше дисертантом китайське традиційне інструментальне мистецтво досліджено з огляду на специфіку ритму в ньому як об'єкта всебічного історико-теоретичного аналізу; синтез китайських національних традицій зі світовим музичним досвідом висвітлено шляхом стилістичного аналізу взірців китайської традиційної інструментальної музики; в контексті інтеграції з'ясовано взаємозв'язок китайської та європейської інструментальної музики; китайський музичний традиційний інструментарій охарактеризовано як чинник реалізації засобів музичної виразності у виконавській практиці; до

наукового обігу введено маловідомі зразки китайської традиційної інструментальної музики.

Структура та зміст дисертації, її завершеність. Структурні компоненти дисертаційного дослідження Хуан Тайлун «Специфіка ритму в китайській традиційній інструментальній музиці», які становлять анотацію, поданої українською та англійською мовами, вступ, три розділи, підсумкові висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел, обсягом 201 найменувань, з яких 48 іноземними мовами та додатки) об'єднані внутрішньою логікою та послідовним викладом матеріалу. У анотації викладено основні положення роботи. У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету дисертаційного дослідження, представлено її теоретико-методологічне підґрунтя, встановлено наукову новизну та практичне значення роботи, висвітлено результати апробації дисертаційного дослідження та викладено структуру.

У першому розділі – *«Взаємодія традиційного і сучасного в інструментальній китайській музиці: історико-теоретичний дискурс»* дисертантом висвітлено розвиток китайської традиційної інструментальної музики в історико-теоретичному аспекті. У підрозділі 1.1. *«Традиційна музика Китаю як соціокультурне явище»* представлено та ґрунтовно розглянуто етапи становлення традиційного інструментального мистецтва в історії Китаю, які дисертантом хронологічно впорядковано за часом правління династій від найдавніших часів до розвитку китайської інструментальної музики у ХХІ столітті. Розглядаючи кожен з періодів, Хуан Тайлун докладно акцентує увагу на функціях музики в певну історичну епоху, її значенні та використанні у соціумі, змісті системи музичної освіти, традиціях та формах інструментального виконавства, застосуванні та ролі традиційних музичних інструментів. На особливу увагу заслуговує висвітлення дисертантом процесу інституціоналізації в історії музичної культури Китаю: діяльності музичних відомств, системи викладання у професійних закладах музичної освіти. У підрозділі 1.2. *«Китайське традиційне інструментальне мистецтво як*

предмет наукових досліджень» задля глибокого усвідомлення проблем традиційного інструментального мистецтва дисертантом докладно проаналізовано наукові доробки українських та китайських дослідників, які стали теоретичною базою рецензованої роботи. На основі узагальнення наукової літератури, Хуан Тайлун доходить до висновку про «унікальність та самотність китайського традиційного музичного мистецтва, яке демонструє здатність до сталого розвитку й повноцінного функціонування в умовах взаємодії європейських і національних культур за умови збереження власного мистецького досвіду» (дис., с. 80), що безсумнівно є переконливим. У підрозділі 1.3. *«Взаємозв'язок китайського та європейського інструментального музичного мистецтва у контексті інтеграційних процесів»* простежено взаємодію китайського та європейського музичного мистецтва, поетапно охарактеризовано розвиток Нової китайської музики, охоплюючи період з її формування до сучасності, визначено основні підходи щодо проблеми поєднання традиційної музики із західним музичним досвідом, розглянуто та докладно висвітлено фактори західного впливу на китайську музичну культуру. Зокрема, цікавим постає дослідження дисертантом впливу місіонерської діяльності на території Китаю, наслідків політико-соціальних змін в країні тощо.

Другий розділ дисертації – *«Ритм у китайській традиційній інструментальній музиці: музикознавчий аспект»* присвячено дослідженню ритму у традиційній інструментальній музиці Китаю. В цьому контексті, є безсумнівно вагомим висновок дисертанта про те, що «ритм у китайській традиційній інструментальній музиці є багатофункціональним явищем, яке поєднує структурно-композиційні, емоційно-експресивні, соціокультурні та філософські аспекти» (дис., с. 143). У підрозділі 2.1. *«Ритм як музикознавча проблема»* досліджується проблема ритму як музикознавчої категорії. Цінним є ретельне опрацювання дисертантом спеціалізованої літератури українських та китайських дослідників щодо трактування категорії ритму, а також вивчення природи ритму у різних аспектах, зокрема: філософському,

психологічному, педагогічному, музикознавчому. У підрозділі 2.2. «Роль ритму в китайській традиційній інструментальній музиці» розкриваються характерні ознаки китайської традиційної музики у історичній ретроспективі, висвітлюється специфіка ритму у традиційному інструментальному мистецтві Китаю, зокрема, на прикладах композиторської творчості китайських митців. Цінним досягненням другого розділу роботи постає виокремлення дисертантом низки функцій, які виконує ритм у традиційній інструментальній музиці, серед яких є: соціокультурна, комунікативна, структурно-драматургічна. Важливим є визначення філософсько-світоглядного виміру ритму, а також підкреслення дисертантом взаємозв'язку специфіки ритму з технічними та акустичними характеристиками інструментів. Зокрема, переконливим є висновок Хуан Тайлун про те, що «ритмічна організація музики залежить від конструкції, матеріалу та способу звуковидобування музичних інструментів». (дис., с. 142-143).

Матеріал третього розділу роботи «Традиційне інструментальне мистецтво Китаю як феномен музичної практики» охоплює два розділи «Традиційні музичні інструменти: специфіка та типологія» (3.1.) та «Ритм у традиційній інструментальній музиці кінця ХХ-початку ХХІ століття» (3.2.). У розділі 3.1. репрезентовано еволюційний розвиток традиційного музичного інструментарію Китаю, висвітлено його причини, визначено музичні інструменти, які відігравали особливе місце у китайській традиційній музичній культурі, окреслено їх функції та застосування, на основі наукових джерел подано класифікації китайського музичного інструментарію. Цілком обґрунтованим є узагальнення автора, що «музичні інструменти китайської традиції є не лише технічними засобами звуковидобування, а й повноцінними культурними артефактами, що акумулюють історичний досвід, світоглядні уявлення та художні цінності спільноти» (дис., с. 175). У підрозділі 3.2. порушується проблема ритму у виконавській практиці у китайському традиційному інструментальному мистецтві наприкінці ХХ – початку ХХІ століття. Особливо вдалим є представлений аналіз творів китайських

композиторів досліджуваного періоду, в якому акцентується увага на ритмічну організацію музичного матеріалу, використанні ритмо-динамічних прийомів, різноманітних ритмічних формул. Висновок дисертанта, що «ритм у сучасній китайській музичній практиці виконує не лише формоутворювальну, а й смисло- та стилерепрезентативну функцію, забезпечуючи спадкоємність традиції в умовах культурної трансформації» (дис., с. 175) є безсумнівно аргументованим.

У висновках підсумовано основні результати дослідження, які, у свою чергу, викладені чітко, на достатньому науковому рівні, є цілісними та обґрунтованими.

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях автора підтверджується достатньою кількістю публікацій дисертанта, виданих як українською, так й англійською мовами (7 одноосібних праць: 3 статті у виданнях, затверджених МОН України як фахові та 4 становлять праці апробаційного характеру), які повною мірою розкривають зміст дисертаційного дослідження та відповідають встановленим вимогам. Основні положення та висновки дослідження отримали належну апробацію на 4 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. (дис., с. 24).

Оцінюючи результати дисертаційного дослідження Хуан Тайлун позитивно, варто вказати на деякі зауваження та побажання. Зокрема, окремо слід звернути увагу на деякі неточності у написанні деяких прізвищ науковців (дис., с. 2, с.178). Робота значно виграла, якщо б при описі традиційних музичних інструментів (дис., с.147, с.148), у додатках були б представлені їх зображення, а також дисертант надав би конкретні нотні приклади, в яких відображено специфічні особливості ритмічної організації в музичних творах китайських композиторів «Нової музики» (дис., с.168, с.169).

На завершення, під час ознайомлення з дисертаційним дослідженням, виникли такі запитання:

1. Хотілося б почути, чому в роботі Ви приділяєте увагу творчості композиторів « Нової хвилі»? Як це пов'язано з тематикою Вашого дослідження?

2. В чому полягають особливості ритму в китайській музиці?

3. Наведіть приклади використання ефекту звучання традиційних китайських інструментів у сучасних творах.

4. У вступі дисертації Ви визначаєте методологічну основу, яку складає комплекс підходів, серед котрих – історико-аналітичний підхід. Поясніть, будь ласка, яким чином Ви скористались цим підходом.

Разом з цим, висловлені зауваження, побажання та поставлені запитання не знижують вагомості теоретичного матеріалу та не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи. Варто зазначити, що робота є добре структурованою, відповідає встановленим вимогам щодо її оформлення. Стиль викладу наукових положень, матеріалів досліджень та висновків є зрозумілим та доступним для сприйняття. Рецензована робота є цілісною, самостійною та звершеною працею. Основні її положення, висновки містять наукову новизну та пройшли належну апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. У публікаціях дисертанта висвітлено всі положення дисертації.

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам. Враховуючи актуальність роботи, наукову новизну, завершеність та цілісність поданого дисертаційного дослідження, значущість її висновків, дисертація Хуан Тайлун з теми «Специфіка ритму в китайській традиційній інструментальній музиці» є самостійним та завершеним науковим дослідженням, яке виконано за актуальною темою. Дисертація містить науково обґрунтовані результати, наукову новизну, практичне значення, повно оприлюднені у наукових працях, всі винесені на захист положення та висновки одержані самостійно. Дисертаційне дослідження повністю відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових

установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а його автор Хуан Тайлун заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри оркестрових духових
та ударних інструментів

Одеської національної музичної академії
імені А. В. Нежданової

Олексій РАЛО

Підпис	<i>O. Ralu</i>
Засвідчую:	<i>[Signature]</i>
Нач. відділу кадрів	<i>[Signature]</i>

